

Ocene in vpogledi

Zgodovinski romani med fikcijo in faktom

Miran Hladnik: *Slovenski zgodovinski roman. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana 2009, 356 str., 25,06 evra.*

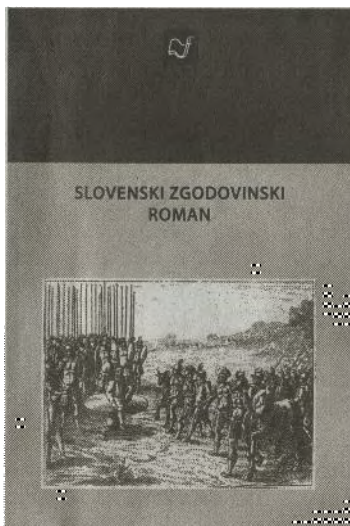
URŠKA PERENIČ

Znanstvena monografija *Slovenski zgodovinski roman* Mirana Hladnika smiselno dopolnjuje njegovo monografijo o slovenski kmečki povesti iz leta 1990, saj skupaj pokrivata glavna žanra v slovenskem pripovedništvu od sredine 19. stoletja. V enem izmed sklepnih poglavij Hladnik oba žanra tudi primerja. Seveda je avtor, ki daje tako rekoč vse svoje objave v pristojočo uporabo na internetu (kar vsaj v domači humanistiki zaradi občutljivosti glede avtorskih pravic ni najobičajnejše ravnanje), o svojih rezultatih raziskav v številnih razpravah ves čas obveščal na spletu. Ob tem je treba poudariti, da pričujoča knjiga še zdaleč ni zbir in ponatis omenjenih objav o slovenskem zgodovinskem romanu, saj jih je v namene knjižne izdaje še enkrat premislil in logično vkomponiral v knjigo.

Po *Uvodu* z zamejitvijo raziskovalnega področja in opredelitvijo osrednjega tērmina sledi obsežnejše poglavje *Kaj izvemo o zgodovinskem romanu od drugih*. V njem se seznanimo z najpogostejšimi temami razpravljanja o zgodovinskem romanu (*Meje žanra, Fikcija in fakt, Preteklost in sedanjost, Tipologija, Periodizacija, Nacionalnopolitična funkcija*.) Sklicuje se v glavnem na nemško in angleško strokovno literaturo, ki pa je ne prenaša preprosto na slovensko literarnozgodovinsko materijo, ampak jo v stiku z raziskovanim predmetom kritično pretresa in dopolnjuje. Izmed naštetih podpoglavij uvodnega dela knjige bi posebej izpostavila tisto, ki na primeru zgodovinskega romana preišča razmerje med fikcijo in faktom. V literarni vedi je ta opozicija še vedno eno vidnejših, če ne tradicionalnih področij razpravljanja, ki ni nujno samo v zvezi z zgodovinskim romanom, ampak npr. (avto)biografskim žanrom, ali ko gre za problematizacijo odnosa med zgodovino in romanopisjem. Avtor revidira Ingardnovo in Lukacsevo teorijo, ki tako zaradi eliti-

stične estetike kakor ideološke pristranskosti po njegovem nista primernejši za razreševanje problemov, ki si jih zastavlja ob zgodovinskem romanu; še zlasti ne ustrežata žanrsko zastavljeni literarni zgodovini, ki se želi izogniti odbiranju avtorjev in del ter zajeti zgodovinski roman v celoti.

Dilemo okrog fakta in fikcije Hladnik rešuje kompromisno in zlasti s stališča recepcije poudarja, da je zgodovinski roman mogoče in legitimno brati bodisi iz zanimanja za pretekla obdobja bodisi kot poetično formo. V osrednjem in najboljšežnejšem poglavju knjige z naslovom *V katerih časih se dogaja slovenski zgodovinski roman* predstavi korpus slovenskega zgodovin-

skega romana. Čeprav razmišlja še o drugih urejevalnih principih, si za glavni kriterij klasifikacije del izbere dogajalni čas (od antike, pokristjanjevanja do Turkov, protestantov, kmečkih uporov, celjskih grofov, lokalne zgodovine), ki tudi po mojem najbolj ustreza »bistvu« tega žanra. Poglavje je zanimivo tudi za laičnega bralca, ki ga zanima zgodovinski roman, medtem ko je razdelek *Žanrske lastnosti*, v katerem so obdelana žanrska določila zgodovinskega romana, namenjen bolj strokovnjakom.

Zajetih je 359 romanov

Teoretično zainteresirani strokovnjak utegne za trenutek pogrešati le izčrpnjšo refleksijo teoretičnih definicij zgodovinskega romana. Vendar ga prepričajo avtorjeve ugotovitve o omejeni vrednosti teoretičnih razglabljanj v zvezi s kompozicijskimi specifikami žanra. Odloči se, da bo upošteval žanrske oznake, ki so jih delom prilepili njihovi avtorji, in dela, ki so bila pri bralcih prepoznana kot zgodovinski romani, ter raje več napora vložil v analizo in interpretacijo. Pozornost je npr. na socialni vlogi literature oz. njenem pomenu za oblikovanje narodnoproživetvenih strategij. Verjetno bi se pri raziskovanju res morali bolj ukvarjati s temi vidiki, če vemo, da je slovenska literatura 19. stoletja sodelovala v narodnem emancipacijskem procesu.

Sklepni del knjige postreže s seznamom slovenskih zgodovinskih pripovedi in povzetki pripovedi, kar bodo lahko s pridom uporabili študenti pri utrjevanju študijske snovi. Hladnikova analiza slovenskega zgodovinskega romana navdušuje zaradi sposobnosti za obdelavo obsežnih korpusov (zajetih je 359 besedil). Konceptualno in metodološko vzporednico ima v Mühlberger-Habitzlovem projektu *Historischer Roman*, ki je zajel nemški zgodovinski roman od 1780. do 1945. To se mi zdi dragoceeno, saj omogoča umeščanje slovenskega zgodovinskega romana v širše okvire in kliče po primerjavi žanra v nemškem in slovenskem literarnem sistemu.

Raziskava se umešča med sodobne literarnovedne raziskave, saj se odpoveduje obravnavi po avtorjih ter k literaturi pristopa celostno in po žanrskih določnicah. Zraven poskuša razširiti raziskovalni interes s področja zgodovinskega romana, saj odpira vprašanje tematizacije preteklih dogodkov še v drugih medijih in spodbuja k takšnim raziskavam. Knjiga je namenjena literarnim zgodovinarjem, študentom slovenistike, s pridom jo bodo v primerjalne namene uporabili študenti drugih filologij, po njej pa bodo z veseljem posegli tudi laični bralci zgodovinskega romana.